

NORGES HØYESTERETT

Den 4. november 2015 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Bergsjø og Arntzen i

HR-2015-02221-U, (sak nr. 2015/1761), straffesak, anke over dom:

A (advokat Helge Skogseth Berg)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder særlig skatteunndragelse, trygdebedrageri og brudd på bokføringsloven. Spørsmålet er for det første om den domfeltes omfattende kjøp og salg av mynter i en årrekke kan anses som skattepliktig virksomhet slik at inntekter og utgifter skulle vært oppgitt til skattemyndighetene. I tilknytning til dette er det spørsmål om han som følge av denne aktiviteten har begått trygdebedrageri ved i deler av perioden å ha mottatt rehabiliterings-, attførings- og arbeidsavklaringspenger fra NAV.
- (2) A er tiltalt blant annet for skatteunndragelse, trygdebedrageri og brudd på bokføringsloven.
- (3) Ved Bergen tingretts dom 21. januar 2013 ble A domfelt for blant annet skatteunndragelse og brudd på bokføringsloven, men frifunnet for trygdebedrageri. Straffen ble fastsatt til fengsel i 90 dager.
- (4) Gulating lagmannsrett avsa den 22. november 2013 dom der A også ble funnet skyldig i trygdebedrageri. Han ble idømt en straff av fengsel i 14 måneder.
- (5) A anket til Høyesterett, og den 28. mars 2014 opphevet ankeutvalget lagmannsrettens dom med hovedforhandling, jf. Rt. 2014 side 333. Bakgrunnen var at et vitne kort tid før ankeforhandlingen i lagmannsretten hadde kontaktet politiet vedrørende episoder hun hadde satt i forbindelse med tiltalte. Påtalemyndigheten hadde vært kjent med dette, men ikke opplyst det til retten. Dette ble ansett som en saksbehandlingsfeil som kunne ha virket inn på dommens innhold.

- (6) Ny ankeforhandling i lagmannsretten ble berammet til 8. desember 2014. Ved oppstart av ankeforhandlingene ble det rettet inhabilitetsinnsigelse mot rettens leder. Denne ble tatt til følge, og saken ble utsatt. Ny ankeforhandling i Gulating lagmannsrett ble berammet til 18. juni 2015.
- (7) Den 3. juli 2015 avsa Gulating lagmannsrett ny dom med slik domsslutning:
- "1. A, født 00.00.1969, dømmes sammen med de forhold som er avgjort ved Bergen tingretts dom av 21. januar 2013, for overtredelse av straffeloven § 270 første ledd nr 1, jf annet ledd, § 271, ligningsloven § 12-1 nr 1 a og bokføringsloven § 15 annet ledd, jf § 7 første ledd, til en straff av fengsel i 14 - fjorten - måneder hvorav 6 - seks - måneder gjøres betinget med en prøvetid på 2 - to - år, jf straffeloven §§ 52-54.
2. A, født 00.00.1969 dømmes til å betale erstatning til NAV Kontroll med 503. 496 - femhundreogtretusenfirehundreogtittiseks - kroner, innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse."
- (8) Denne domsslutningen er i strid med straffeloven 1902 § 25, idet fengselsstraffen skulle ha vært satt til 1 år og 2 måneder og ikke til 14 måneder.
- (9) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet, saksbehandlingen og straffutmålingen. Han har også begjært fornyet behandling av det sivile kravet. Anken retter seg mot domfellelsen for skatteunndragelse, trygdebedrageri og brudd på bokføringsloven. A har i korte trekk anført:
- (10) Lagmannsrettens vurdering av om begrepet "virksomhet" i skatteloven § 5-2 er oppfylt, er gal. As virksomhet er ikke egnet til å gi overskudd, og det er en rekke faktorer lagmannsretten ikke har hensyntatt eller vurdert feil. Det er inngått forlik med Kemneren i Bergen slik at det ikke foreligger noen skattefordel. Det anføres også at lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle på flere punkter. A anfører at han ikke kan dømmes for grovt trygdebedrageri, idet han kunne ha hatt rett på stønader fra NAV. Straffen er under enhver omstendighet utmålt for strengt med tanke på tiden det har tatt å få saken pådømt.
- (11) *Påtalemyndigheten* anfører at det ikke foreligger noen feil ved lagmannsrettens vurdering av om A har drevet virksomhet. Lagmannsrettens domsgrunner er tilstrekkelige, og det hefter ikke saksbehandlingsfeil ved lagmannsrettens dom. Straffen er korrekt utmålt, og A har fått tilstrekkelig kompensasjon for den lange saksbehandlingstiden. Påtalemyndigheten påstår anken nektet fremmet.
- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (13) A ble i tingretten frifunnet for trygdebedrageri, men dømt i lagmannsretten. Anken kan da for så vidt gjelder domfellelsen for trygdebedrageri og straffutmålingen bare nektes fremmet dersom ankeutvalget finner det klart at anken ikke vil føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Beslutningen om å nekte anken fremmet må i tilfelle begrunnes.
- (14) Ankeutvalget bemerker innledningsvis at størsteparten av det som anføres i anken gjelder domfellelsen for skatteunndragelse og brudd på bokføringsloven. Da A også er dømt for disse forhold i tingretten, skal samtykke til anke bare gis dersom "anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett". Ankeutvalget kan ikke se at noen av disse vilkårene er oppfylt. Det vil dermed ikke bli gitt samtykke til at denne del av anken fremmes.

- (15) For så vidt gjelder domfellelsen for trygdebedrageri, finner ankeutvalget det naturlig først å ta stilling til anførselen om det var riktig å dømme A for grovt bedrageri. As anførsel er at korrekte opplysninger om arbeidsomfanget bare hadde ført til en viss reduksjon i utbetalingene. Lagmannsrettens bevisresultat tilsier etter hans syn således at det bare er bevismessig dekning for at bedrageriene totalt utgjør kr 134 443. Dette begrunnes med at lagmannsrettens dom må forstås slik at den har funnet bevist en gjennomsnittlig arbeidsinnsats på to timer hver dag.
- (16) Etter ankeutvalgets vurdering kan lagmannsrettens dom klart ikke forstås på denne måten. Til illustrasjon nevnes at det fremgår av dommen at A i sin virksomhet med kjøp og salg av mynter i perioden 1. mai 2006 til 31. desember 2010 i alt annonserte i 42 forskjellige aviser, og at det i denne perioden er registrert 7 800 forskjellige transaksjoner på hans konto – noe som var kombinert med en omfattende pakke- og forsendelsesaktivitet. Videre har lagmannsretten lagt til grunn at "tiltaltes reisevirksomhet har vært omfattende, i snitt ca 2-3 reiser med noen dagers varighet pr måned". Denne reisevirksomheten tilsier alene at aktiviteten var større enn anført i anken. Deretter uttales det:
- "Tiltaltes totale arbeidsvirksomhet har også vært omfattende, uten at lagmannsretten finner grunn til å tallfeste dette i detalj. Det er under enhver omstendighet tale om en aktivitet fra tiltaltes side som han drev systematisk, jevnlig og over tid. Det er tale om daglig virksomhet, og med flere timer hver dag."**
- (17) På denne bakgrunn er det ikke grunnlag for å tolke lagmannsretten slik den domfelte har gjort. Det er derfor ikke tvilsomt at en unnlattelse av å gi disse opplysningene medfører at folketrygdloven § 21-7 om bortfall av ytelser kommer til anvendelse. Denne bestemmelsen er plassert i et generelt kapittel om saksbehandlingen i trygdesaker og omfatter samtlige ytelser som er aktuelle i denne saken.
- (18) Det er også anført at lagmannsrettens domsgrunner ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å legge til grunn at han har handlet med den nødvendige skyld – forsett – samt uberettiget vinnings hensikt. Dette er særlig begrunnet med at han ikke hadde forstått at han måtte opplyse om arbeid i egen næring. Heller ikke denne anførselen kan føre fram. A har riktignok rett i at dersom han ved en misforståelse av reglene trodde at han ikke var pliktig til å opplyse om næringsvirksomhet, er det utelukket å dømme ham for bedrageri, idet det i så fall ikke foreligger uberettiget vinnings hensikt. Om As skyld uttaler lagmannsretten:
- "Det avgjørende er at det er hevet ut over enhver rimelig tvil at tiltalte forsettlig unnlot å gi NAV opplysninger om sin egen aktivitet, og at han rettsstridig forledet NAV til å utbetale seg betydelige beløp som han ikke var berettiget til, og med vinnings hensikt."**
- (19) Dette sitatet inneholder riktignok ingen direkte omtale av den nevnte problemstillingen. Men når lagmannsrettens domsgrunner leses i sammenheng, må de forstås slik at lagmannsretten ikke har funnet grunnlag for å legge en slik villfarelse til grunn. Anken kan heller ikke på dette grunnlag føre fram.
- (20) Med hensyn til straffutmålingen bemerkes at skatteunndragelsen og trygdebedrageriet har størst betydning. Skatteunndragelsen gjelder et beløp på i underkant av én million kroner, mens de samlede trygdebedrageriene utgjør ca. kr 500 000. Når lagmannsretten da har satt straffen til fengsel i ett år og to måneder, hvor fullbyrdelsen av seks måneder er utsatt i en prøvetid på to år, er det tatt tilstrekkelig hensyn til det lange tidsforløpet, og det foreligger ikke noe misforhold mellom de straffbare forhold og den straffen som er utmålt, jf. straffeprosessloven § 344.

- (21) Ankeutvalget har etter dette enstemmig funnet det klart at anken over straffekravet ikke vil føre fram, og at anken bør nektes fremmet.

S L U T N I N G :

Anken over straffekravet nektes fremmet.

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Riktig utskrift: